

HELYI TANTERV
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM
heti 2+2 óra
5-6. évfolyam

LEHEL VEZÉR GIMNÁZIUM
2020

**HELYI TANTERV
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM
5 -6. ÉVFOLYAM**

Cél- és feladatrendszer

Az 5–6. évfolyamon az anyanyelvi kultúra oktatásában alapvető cél és feladat az alsóbb évfolyamokon megalapozott szövegértés, szövegalkotás képességének továbbfejlesztése, újabb technikák, stratégiák megismerése és alkalmazása.

Kiemelt cél a tanulók szövegalkotási képességének fejlesztése: tudjanak fogalmazni különböző kommunikációs helyzeteknek megfelelő szóhasználatú és jelentésű szövegtípusokban, gyakorolják a szövegalkotást. Folyamatosan fejlődnek íráskészségük, helyesírásuk.

Fontos cél, hogy a tanítási szakasz két éve alatt megalapozó tudást szerezzenek anyanyelvükről, törekedjenek arra, hogy anyanyelvüket szóban és írásban színvonalasan, a szöveggörnyezetnek és korosztályuknak megfelelően használják. Továbbá fejlődjenek ki az igényük a pontos és szabatos nyelvhasználatra.

A tudatos nyelvhasználat alapja az anyanyelv ismerete, a grammatikai ismeretek szövegközpontú elsajátítása. Ezek birtokában lehetséges a nyelvhasználattal kapcsolatos gyakorlati képességek fejlesztése. A hagyományos grammatikaoktatást szövegbe ágyazottan, a szövegek értelmezésében, a szövegalkotásban érdemes elsajátítaniuk.

Az 5-6. évfolyam nyelvtanoktatása elsősorban a helyesírás tudatosítására, a szövegértésre, a hagyományos és digitális kommunikáció-fejlesztésre összpontosít, illetve a nyelvi rendszer megismerésének kezdeti szakaszára (hangok, szavak, szóelemek). A nyelvi oktatás középpontjában a szövegértés és a szövegalkotás tanítása áll.

A nyelvi rendszer megismerése és tudatosítása tovább folytatódik. Kitüntetett cél a magyar nyelv írásban és szóban történő helyes használatára való törekvés, továbbá a szövegértés és szövegalkotás gyakoroltatása.

Az 5–6. osztály irodalomoktatásának alapvető célja, hogy megőrizze és tovább szélesítse az alsó tagozaton megalapozott szépirodalmi érdeklődést és tudást. A tanulók olyan szövegekkel találkoznak, amelyek témáiknál fogva hozzájárulnak személyiségük kibontakozásához, fejlődéséhez, tudatosítják nemzetükhöz, kisebb közösségükhöz tartozásukat, továbbá, amelyek megőrzik kíváncsiságukat, játékosságukat s olvasó, gondolkodó, közösségük iránt elkötelezett emberekké teszik őket. Mindezekben a drámajátéknak mint anyagfeldolgozási módnak kitüntetett szerepe van. A témakörök tanításának célja a közvetlen személyes otthon fogalmán túl a tágabb értelemben vett kultúra mint otthon felfedeztetése. A tanulónak meg kell értenie és élnie a nemzeti, illetve a tágabb, saját kultúrkör ünnepeit (pl. egyéni és családi ünnepek, anyák napja, regionális ünnepek, karácsony).

Fontos ismernie e kulturális hagyománynak alapvető műveit. A szövegek ilyen irányú megközelítése segíti a tanulót annak felismerésében is, hogy az irodalmi művek nem csupán távoli történetek, hanem ezek a szövegek saját élete kérdéseihez is kapcsolódnak.

Továbbra is fontos cél, hogy kultúránkat, annak alapvető alkotásait, bennük példateremtő hőseit megismerje, olvasó, a szöveg több rétegét megértő diákká váljon. A képzési szakasz végén már elvárt néhány szakirodalmi kifejezés (műfaj, szókép, alakzat, verselés) biztonságos ismerete. A tanulónak – korosztályának megfelelő szinten – már értenie és értelmeznie kell ezeket a műveket. Véleményét írásban és szóban is meg kell tudnia fogalmazni. Az órákon feldolgozandó szövegek nemzeti kultúránk alapját képező művek, továbbá a kortárs gyermekirodalom alkotásai.

A képzésnek ebben a szakaszában az irodalomtudomány fogalmai csupán olyan mértékben játszanak szerepet, amennyire azok a szövegek megértéséhez, feldolgozásához szükségesek.

Tananyagok

IRODALOM

Irodalom 5. tankönyv - Radócné Bálint Ildikó, Virágh Gyuláné

Irodalom 5. munkafüzet - Radócné Bálint Ildikó, Virágh Gyuláné

Irodalom 6. tankönyv - Radócné Bálint Ildikó, Virágh Gyuláné

Irodalom 6. munkafüzet - Radócné Bálint Ildikó, Virágh Gyuláné

NYELVTAN

Magyar nyelv 5. tankönyv Oktatási Hivatal Baloghné Biró Mária, dr. Baranyai Katalin
(tananyagfejlesztők)Nyelvtan 6. – Széplaki Erzsébet

Nyelvtan munkafüzet 6. – Széplaki Erzsébet

A tantárgyak óraterve iskolai szinten 5. és 6. évfolyam:

	Heti óraszám		Éves óraszám	
	nyelvtan	irodalom	nyelvtan	irodalom
5. évfolyam	2	2	72	72
6. évfolyam	2	2	72	72

5. évfolyam

Magyar nyelvtan	Javasolt óraszám	Helyi tanterv óraszám
A kommunikáció alapjai	6	6+2
Helyesírás, nyelvhelyesség – játékosan	8	8+1
Állandósult szókapcsolatok	5	5+1
A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek	20	20+6
Hangalak és jelentés	6	6+4
Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	7	7
Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei	2	2
SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET – az intézmény saját döntése alapján felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra [Ismétlő- és összefoglalóórák, felmérések megírása, értékelése, javítása]	14	a pirossal jelzett számok
A csoport jellegzetességeihez igazodva a tanár megítélése szerint felhasználható 4 óra	4	4
	72	72
Magyar irodalom	Kerettantervi ajánlás	Helyi tanterv
	heti 2 órával	óraszám
		heti 2 órával
Család, otthon, nemzet – kisepikai alkotások (mese, monda, mítosz) és lírai alkotások	18	18+2
Petőfi Sándor: János vitéz	14	14+ 4
Szülőföld, táj – lírai és kisepikai alkotások	8	8+2
Prózai nagyepika – ifjúsági regény 1. Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk	10	10+2
Egy szabadon választott meseregény elemzése	4	4+4
Szabadon felhasználható órakeret (az órakeret maximum 20%-a) az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra,	14	a pirossal jelzett számok

elmélyítésre, tehetséggondozásra, illetve a tanár által választott alkotók, művek tanítására évfolyamonként 14–14 óra		
A csoport jellegzetességeihez igazodva a tanár megítélése szerint felhasználható 4 óra	4	4
	72	72
Összesen:	144	144

6. évfolyam

Témakör neve	óraszám
MAGYAR NYELV	
Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	6+4
Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók	46+10
Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei	2
SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET – az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra	14 (pirossal jelzett számok)
A csoport jellegzetességeihez igazodva a tanár megítélése szerint felhasználható.	4
MAGYAR IRODALOM	
Hősök az irodalomban	10+2
Arany János: Toldi	16+5
Szeretet, hazaszeretet, szerelem	11+2
Próza nagyepika – ifjúsági regény 2. - Gárdonyi Géza: Egri csillagok	12
Szabadon választott világirodalmi ifjúsági regény	5+5
SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET (az órakeret maximum 20%-a) az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra, illetve a tanár által választott alkotók, művek tanítására	14 (pirossal jelzett számok)
A csoport jellegzetességeihez igazodva a tanár megítélése szerint felhasználható.	4
Összes óraszám:	144

NYELVTAN 5. ÉVFOLYAM

Témakör	Javasolt óraszám	Helyi tanterv órászáma
A kommunikáció alapjai	6	6+2
Helyesírás, nyelvhelyesség – játékosan	8	8+1
Állandósult szókapcsolatok	5	5+1
A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek	20	20+6
Hangalak és jelentés	6	6+4
Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	7	7
Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei	2	2
SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET – az intézmény saját döntése alapján felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra [Ismétlő- és összefoglalóórák, felmérések megíratása, értékelése, javítása]	14	a pirossal jelzett számok
A csoport jellegzetességeihez igazodva a tanár megítélése szerint felhasználható 4 óra	4	4
	72	72

AZ 5. ÉVFOLYAM TANANYAGTARTALMA

Ha a szaktanár úgy ítéli meg, hogy az órakeret 100%-át a törzsanyag tanítására kell fordítania, lemondhat a választás lehetőségéről.

TÖRZSANYAG az óraszám 80%-a 54 óra	AJÁNLOTT ANYAG az óraszám 20%-a 14 óra
I. Kommunikáció alapjai – 6 óra +2 óra	
A jelek világa	A kommunikációs illemszabályok tudatosítása (üdvözlési szokások, SMS, chat)
A kommunikáció fogalma, tényezői	
A kommunikáció nem nyelvi jelei	
A kommunikációs kapcsolat	
A beszélgetés	
II. Helyesírás, nyelvhelyesség – játékosan – 8 óra +1 óra	
Hang és betű, az ábécé	Helyesírási szótárak és helyesírási tanácsadó portálok használata
Betűrend, elválasztás	
Helyesírásunk alapelvei: a kiejtés elve	
Helyesírásunk alapelvei: a szóelemzés elve	
Helyesírásunk alapelvei: a hagyomány elve	
Helyesírásunk alapelvei: az egyszerűsítés elve	
III. Állandósult szókapcsolatok – 5 óra +1 óra	
Szólások	Az állandósult szókapcsolatok szerepe a szövegépítésben (jelentésbeli és stilisztikai többlet)
Szóláshasonlatok	
Közmondások	
Szállóigék	

Köznyelvi metaforák	
---------------------	--

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ANYAG
IV. A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek – 20 óra +6 óra	
Hangképzés, fonéma	Beszédtechnika – folyamatosan, minden tanítási óra néhány percében
A magánhangzók csoportosítása	
Magánhangzótörvények: Hangrend Illeszkedés	
Mássalhangzótörvények: Részleges hasonulás Írásban jelöletlen és jelölt teljes hasonulás Összeolvadás Rövidülés Kiesés	
A szavak szerkezete: Egyszerű és összetett szavak Szótő és toldalékok A képző, a jel és a rag	
V. Hangalak és jelentés – 6 óra +4 óra	
Egyjelentésű szavak	Nyelvi humor – egyes tanórákba beépítve
Többjelentésű szavak	
Azonos alakú szavak	
Rokon értelmű szavak	
Ellentétes és hasonló alakú szavak	
Hangutánzó, hangulatfestő szavak	
VI. Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban – 7 óra	
Vázlat	Szövegalkotás fázisai A szövegalkotás mint tanulási módszer
Az elbeszélés	
A leírás	
A párbeszéd	
VII. – 2 óra	
A hagyományos és digitális könyv- és könyvtárhasználat	Könyvtárlátogatás
Összesen: 54 óra	

Témakör: A KOMMUNIKÁCIÓ ALAPJAI

Óraszám: 6 óra +2 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nyelvhasználati és a kommunikációs készség fejlesztése
- A kommunikáció nem nyelvi jeleinek megismerése, alkalmazása és üzenetének felismerése a mindennapi beszédhelyzetekben
- A nyelv zenei kifejezőeszközeinek megismerése, alkalmazása
- A hallás utáni szövegértési készség fejlesztése
- A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése
- Szerep- és drámajátékok gyakoroltatása
- Aktív részvétel különböző kommunikációs helyzetekben
- Az önálló véleményalkotás készségének fejlesztése
- A jelek felismerése, elkülönítése, csoportosítása
- A kommunikáció tényezőinek megismerése
- A kommunikáció nem nyelvi jeleinek felismerése, alkalmazása
- A kommunikációs kapcsolat illemszabályainak tudatosítása, alkalmazása

FOGALMAK

természetes jelek, mesterséges jelek, jelrendszerek, feladó, címzett, üzenet, kód, csatorna, beszédhelyzet, arcjáték, gesztusok, testhelyzet, külső megjelenés, térköz; hangsúly, hanglejtés, tempó, hangerő, szünet, csend; megszólítás, bemutatkozás, bemutatás, kérdés, kérés

Témakör: HELYESÍRÁS, NYELVHELYESSÉG – JÁTÉKOSAN

Óraszám: 8 óra +1 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az alapvető helyesírási szabályok megismerése (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve)
- A megismert helyesírási esetek felismerése írott szövegekben, és tudatos alkalmazása a szövegalkotásban

FOGALMAK

hang és betű, ábécé, helyesírási alapelv (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve) elválasztás, helyes kiejtés, nyelvi normáknak megfelelő mondatalkotás, határozóragok megfelelő használata

Témakör: ÁLLANDÓSULT SZÓKAPCSOLATOK

Óraszám: 5 óra +1 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A szókincsfejlesztése, a nyelvhelyességi szabályok alkalmazása
- Az állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások értelmezése, szerkezetének, használati körének megfigyelése
- A leggyakoribb mindennapi metaforák jelentésszerkezetének megfigyelése a beszélt és írott szövegekben – játékos gyakorlatokkal

FOGALMAK

állandósult szókapcsolat, szólás, szóláshasonlat, közmondás, szállóige, köznyelvi metaforák

Témakör: A NYELVI SZINTEK: A BESZÉDHANG, A FONÉMA, A SZÓELEMEK, A SZAVAK, AZ ÖSSZETETT SZAVAK

Óraszám: 20 óra +6 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése
- A nyelvi elemzőkészség fejlesztése
- A beszédhangok képzésének megismerése, csoportosításának alapjai
- A szavak szerkezetének felismerése
- A főbb szóelemek és funkciójuk (képző, jel, rag) felismerése, elkülönítése
- A szavak jelentésbeli szerepének megfigyelése a kommunikációban

FOGALMAK

beszédhang, fonéma, magánhangzó, mássalhangzó, hangkapcsolódási szabályszerűségek, szó, szóelem, egyszerű szó, összetett szó

Témakör: HANGALAK ÉS JELENTÉS

Óraszám: 6 óra +4 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A hangalak és a jelentés kapcsolatának, illetve a jelentésmezőnek a felismerése
- Az egyjelentésű, a többjelentésű, az azonos alakú, az ellentétes jelentésű szavak, a rokon értelmű szavak, a hasonló alakú szavak, a hangutánzó és a hangulatfestő szavak jelentése, felismerése
- Gyakorlatszerzés a szavak jelentésviszonyainak sokféleségében

FOGALMAK

egyjelentésű, többjelentésű, hasonló alakú, ellentétes jelentésű, hangutánzó, hangulatfestő szavak, jelentésmező

Témakör: SZÖVEGÉRTÉS ÉS SZÖVEGALKOTÁS A GYAKORLATBAN

Óraszám: 7 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Szöveghű, értő szövegolvasás gyakorlása
- Különböző megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- Reflektálás a szöveg tartalmára
- Olvasási stratégiák alkalmazása
- A szóbeli és írásbeli szövegalkotási készség fejlesztése
- A kreatív írás gyakorlása
- Digitális és/vagy nyomtatott szótárak használata
- Szövegtípusok I. (szóbeli beszámoló, vázlat) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Szövegtípusok II. (elbeszélés, leírás) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Helyesírási és a szövegtípusoknak megfelelő alapvető szövegszerkesztési szabályok ismerete

FOGALMAK

elbeszélés, leírás, szóbeli beszámoló, vázlat

Témakör: KÖNYV- ÉS KÖNYVTÁRHASZNÁLAT, A KULTÚRA HELYSZÍNEI

Óraszám: 2 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A könyvtárak típusaival és jellemzőivel való ismerkedés
- Az információ-keresés, –gyűjtés alapvető technikáinak gyakorlása
- Megadott szempontok alapján reflexió megfogalmazása a múzeumban, színházban, könyvtárban szerzett tapasztalatokról

FOGALMAK

könyvtár, katalógus, digitális adattárak

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK ÉS MUNKAFORMÁK AZ 5. ÉVFOLYAMON

A tanár személyisége, szerepéről szóló tudása és ars poeticája, szakmai-módszertani felkészültsége, az általa tanított gyerekek adottságai, érdeklődésük, felkészültségük, az iskola szakmai-pedagógiai elvárásrendszere határozza meg, hogy a tanár egy osztályban milyen tanulásszervezési módokat, oktatási módszereket, munkaformákat választ.

Tanítási-tanulási stratégiák

A tanár a tananyag típusához, illetve az általa tanított diákközösséghez, iskolája programjához és technikai felszereltségéhez igazítva választhat több oktatási stratégia közül.

A hagyományos, tanárközpontú oktatási, tanulási stratégiákat javasolt bizonyos tananyagrészekre szorítani, a tananyagok feldolgozásában döntően a tanulóközpontú, kooperatív munkaformák alkalmazása javasolt. Fontos, hogy a tanórák változatosak, s ezáltal is motiválók legyenek.

5. évfolyamon döntően a gamifikáció [játékosítás] és a kooperatív tanulási-tanítási technikák alkalmazása javasolt. A tematikus-motivikus tananyagszervezés lehetővé teszi, hogy a tanár-diák párbeszéd mellett kitüntetett szerepet kapjon a tanulócsoporthoz tartozó tagjai között létrejövő párbeszéd, a csoportban kibontakozó kreatív alkotómunka, az önálló munkavégzés, tanulás kialakítása.

Tanulásszervezési módok

Javasolt tanulásszervezési módok:

- a gamifikáció: a hagyományos játékok adaptálása, illetve a digitális játékok felhasználása, létrehozása a tananyag feldolgozásában.
- a reflektív és interaktív módszerek alkalmazása (szakaszos olvasás, kooperatív csoportmunkák a gyerekek motiváltságát növeli).
- a tanárközpontú és a diákközpontú, az „analóg” (egy munkafolyamat uralja az órát) és a digitális módszereknek (IKT-alapú, párhuzamos munkafolyamatok) összekapcsolása egy órán belül is lehetséges.
- a frontális tanításnak is van létjogosultsága, ha az nem uralja az egész tanítási folyamatot.
- fontos szerepe van az osztálytermen kívüli tanulásnak (könyvtár) is.

Oktatási módszerek

Az oktatási módszerek közül javasoltak:

- az előadás,
- a magyarázat,
- az elbeszélés,
- a játékosítás,
- gondolattérképek,
- házi feladatok,
- digitális és hagyományos szótárak, szakirodalmi művek használata (Szimbólumtár, Szinonima szótár, A magyar nyelv értelmező szótára stb.).

Munkaformák

A munkaformák közül javasoltak:

- a frontális osztálymunka,
- a páros munka,
- a csoportmunka,
- az egyénre szabott (individualizált) munkaforma,
- a differenciált tananyag-feldolgozás.

A FEJLESZTÉS VÁRHATÓ EREDMÉNYEI AZ 5. ÉVFOLYAM VÉGÉN

[A Kerettanterv nem tartalmazza.]

A KOMMUNIKÁCIÓ ALAPJAI

A tanuló törekszik gondolatait érthetően, a helyzetnek megfelelően megfogalmazni, megfelelően alkalmazni a beszédet kísérő nem nyelvi jeleket.

HELYESÍRÁS, NYELVHELYESSÉG – JÁTÉKOSAN

A tanuló törekszik a megismert alapvető helyesírási szabályok (kijtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve) alkalmazására az iskolai és a mindennapi írásbeli szövegalkotása során. Helyesírási hibáinak javítását igyekszik egyre nagyobb önállósággal végezni.

ÁLLANDÓSULT SZÓKAPCSOLATOK

A tanuló próbálja a megismert új szavakat, szólásokat, közmondásokat, köznyelvi metaforákat aktív szókincsében is alkalmazni.

A NYELVI SZINTEK: A BESZÉDHANG, A FONÉMA, A SZÓELEMEK, A SZAVAK, AZ ÖSSZETETT SZAVAK

A tanuló képes megkülönböztetni a magánhangzókat és a mássalhangzókat. Beszédében tudja alkalmazni a magánhangzótörvényeket (hangrend, illeszkedés).

Megtudja különböztetni a szótót és a toldalékokat.

HANGALAK ÉS JELENTÉS

A tanuló megfelelően tudja használni a rokon értelmű, azonos alakú és többjelentésű szavakat, valamint törekszik a hasonló alakú szavak megfelelő használatára beszédében és az írásbeli szövegalkotásában.

SZÖVEGÉRTÉS ÉS SZÖVEGALKOTÁS A GYAKORLATBAN

Képes mások rövidebb szóbeli üzeneteinek, rövidebb hallott történeteknek a megértésére, összefoglalására, továbbadására.

Az írott felületen megjelenő olvasott szövegek globális (átfogó) megértése, a szövegből az információk visszakeresése mellett képes újabb és újabb szövegértési stratégiákat megismerni (pl.: szintézis, szelektív olvasás) azokat alkalmazni.

Felismeri a szövegértés folyamatát, annak megfigyelésével képes saját módszerét fejleszteni, hibás olvasási szokásaira megfelelő javító stratégiát találni, és azt alkalmazni.

Ismeri és alkalmazni tudja a legalapvetőbb anyaggyűjtési, vázlatkészítési módokat.

Képes önállóan a tanult hagyományos (elbeszélés, leírás) rövid szöveget alkotni, valamint SMS-t írni. Törekszik az igényes, pontos és helyes fogalmazásra, írásra.

KÖNYV- ÉS KÖNYVTÁRHASZNÁLAT, A KULTÚRA HELYSZÍNEI

Képes önálló feladatvégzésre az információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek alkalmazásával (kézikönyvek és korosztálynak szóló ismeretterjesztő források).

NYELVTAN 6. ÉVFOLYAM

TÉMAKÖRÖK	KERET-TANTERV 2020	ÚJ HELYI TANTERV 2020 HETI 2 ÓRA
Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	6	6+4
Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók	46	46+10
Könyv-és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei	2	2
Szabadon felhasználható órakeret	14	14
A csoport jellegzetességeihez igazodva a tanár megítélése szerint felhasználható.	4	4
	72	72

I. Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban 6+4 óra

Felelet, szóbeli beszámoló, vázlat	Az írásbeli megnyilatkozások műfajai, műfaji jellegzetességei A szövegalkotás fázisai A szövegalkotás mint tanulási módszer Kreatív írás
A leírás	
Az elbeszélés	
A párbeszéd	
A levél (hagyományos, elektronikus)	
A plakát, a meghívó	
A jellemzés	
II. Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei 2 óra	
A hagyományos és digitális könyv- és könyvtárhasználat	Elméleti tananyag helyett gyakorlati feladatokat javasolunk: könyvtárak, múzeumok, kiállítások felkeresése, megtekintése
Sajtótermékek jellemző jegyei	
III. Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók 46+10 óra	
Szóelemek, szófajok	Hagyományos és digitális helyesírási szótárak és portálok használata A szófajok használatának nyelvhelyességi kérdései
Az ige fogalma	
Az igeidők	
Az igemódok	
Az ige ragozása	
A leggyakoribb igeképzők	
Az igeik helyesírása	
A határozószó	
A főnév	
Személynevek és helyesírásuk	
A földrajzi nevek és helyesírásuk	
Az állatnevek, égitestek, márkanevek és helyesírásuk	
Az intézménynevek, címek, díjak és helyesírásuk	
A melléknév	
A melléknevek helyesírása	
A számnév	
A számnév helyesírása	
A névmások	
A személyes és birtokos névmás	
A kölcsönös és visszaható névmás	
A mutató és kérdő névmás	
A vonatkozó, határozatlan és általános névmás	
Az igenevek: A főnévi igenév A melléknévi igenév A határozói igenév	
Viszonyozók, mondatszók	

I. TÉMAKÖR: Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban

ÓRASZÁM: 6+4 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Szöveghű, értő szövegolvasás gyakorlása
- Különféle megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- Reflektálás a szöveg tartalmára
- Olvasási stratégiák alkalmazása
- A szóbeli és írásbeli szövegalkotási készség fejlesztése
- A kreatív írás gyakorlása
- Digitális és/vagy nyomtatott szótárak használata
- Szövegtípusok I. (feleletterv, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Szövegtípusok II. (elbeszélés, leírás, jellemzés, könyvismertetés, hagyományos levél, elektronikus levél: e-mail) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Szövegtípusok III. (plakát, meghívó) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Helyesírási és a szövegtípusoknak megfelelő alapvető szövegszerkesztési szabályok ismerete

FOGALMAK

elbeszélés, leírás, feleletterv, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat, jellemzés, levél, elektronikus levél, plakát, meghívó, könyvismertető

II. TÉMAKÖR: Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók

ÓRASZÁM: 46 + 10 ÓRA

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Helyesírási készség fejlesztése
- A szójelentés, a metaforikus jelentés, a több szófajúság megismerése
- A szavak jelentésbeli szerepe és gyakorlati alkalmazása a szóbeli és írásbeli kommunikációban
- A szófajok felismerése helyes leírása a mondatban és a szövegben: ige, főnév, számnév, határozószó, igenevek, névmások, viszonyszók, mondatszók
- Az iskolai helyesírási segédeszközök: szótár, szabályzat és helyesírási portálok önálló használata
- Különféle megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- Szóbeli és írásbeli fogalmazási készség fejlesztése
- Reflektálás a szöveg tartalmára
- A szöveghű és értő szövegolvasás gyakorlása
- A hagyományos és a digitális íráshasználat fejlesztése

- A kreatív írás gyakorlása
- A helyesírási készség fejlesztése
- A mérlegelő gondolkodás fejlesztése
- A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése
- A nyelvi elemzőkészség kialakítása

FOGALMAK

szó, szóelem, szófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, igenevek, névmások, viszonyszók, mondatok

III. TÉMAKÖR: Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei

Óraszám: 2 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A könyvtárak típusaival és jellemzőivel való ismerkedés
- Megadott szempontok alapján önálló gyűjtőmunka végzése a könyvtárban és digitális felületeken
- Az információ-keresés, –gyűjtés alapvető technikáinak gyakorlása
- Képzőművészeti gyűjtemények megismerése vezetéssel
- Részvétel múzeumpedagógiai és könyvtárismereti foglalkozáson, és az azt előkészítő osztálytermi órán
- Néhány sajtótermék szerkezetének, tartalmának áttekintése
- Megadott szempontok alapján reflexió megfogalmazása a múzeumban, színházban, könyvtárban szerzett tapasztalatokról

FOGALMAK

könyvtár, katalógus, digitális adattárak, múzeum, kiállítás, gyűjtemény, sajtó, folyóirat, rovat, célcsoport, könyvismertetés

IRODALOM 5. ÉVFOLYAM

TÉMAKÖRÖK	Kerettantervi ajánlás heti 2 órával	Helyi tanterv óraszám heti 2 órával
Család, otthon, nemzet – kispikái alkotások (mese, monda, mítosz) és lírai alkotások	18	18+2
Petőfi Sándor: János vitéz	14	14+ 4
Szülőföld, táj – lírai és kispikái alkotások	8	8+2
Prózai nagyepika – ifjúsági regény 1. Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk	10	10+2
Egy szabadon választott meseregény elemzése	4	4+4
SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET (az órakeret maximum 20%-a) az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra, illetve a tanár által választott alkotók, művek tanítására évfolyamonként 14–14 óra	14	a pirossal jelzett számok
A csoport jellegzetességeihez igazodva a tanár megítélése szerint felhasználható 4 óra	4	4
Összes óraszám:	72	72

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK:

Petőfi Sándor: János vitéz
Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk
Választható magyar ifjúsági vagy meseregény (a táblázatban felsorolt művek közül a szaktanár jelöli ki)
Arany János: Toldi
Gárdonyi Géza: Egri csillagok
Választható világirodalmi ifjúsági regény (a táblázatban felsorolt művek közül a szaktanár jelöli ki)

MEMORITEREK:

Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék
Petőfi Sándor: János vitéz (részletek)
Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem
Arany János: Rege a csodaszarvasról (részlet)
Arany János: Családi kör (részlet)
Arany János: A walesi bárdok (részlet)
Arany János: Toldi (részletek)
Kölcsey Ferenc: Himnusz (1-2. vsz.)
Vörösmarty Mihály: Szózat (1. és 2. vsz.+13.,14. vsz.)

TÉMAKÖR: Család, otthon, nemzet – kisepikai (mese, monda, mítosz) és lírai alkotások

ÓRASZÁM: 18 óra +2 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A családi és baráti kapcsolatok sokféleségének megismerése irodalmi szövegek által
- Különböző korokban keletkezett, különböző műfajú szövegek tematikus rokonságának, problémafelvetéseinek tanulmányozása
- A korábban megismert műfajokhoz (pl. mese, monda) kapcsolódó elemzési szempontok alkalmazása hasonló témájú szövegekben
- Személyes vélemény megfogalmazása a szövegekben felvetett problémákról, azok személyes élethelyzethez kapcsolása

TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	AJÁNLOTT MŰVEK
I. Család, otthon, nemzet	
Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék	
Petőfi Sándor: Egy estém otthon Füstbe ment terv Magyar vagyok	Petőfi Sándor: Arany Lacinak
Arany János: Családi kör	
Kányádi Sándor: Nagyanyó-kenyér	
Fehérlófia	
	Tündérszép Ilona és Árgyélus
Az égig érő fa (magyar népmese)	
Arany János: Rege a csodaszarvasról	
Görög mítosz: Daidalosz és Ikarosz	
Bibliai történetek A világ teremtése Noé, Jézus születése, A betlehemi királyok	Az Édenkert története József Attila: Betlehemi királyok Dávid és Góliát, további bibliai történetek

MEMORITER:

Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék

FOGALMAK

népmese, mese, mesealak, meseformálás, meseszám, kaland, motívum, monda, rege, mítosz, valamint a témakörhöz választott szövegek elemzéséhez kapcsolódó fogalmak: hagyomány, nemzeti hagyomány, nemzeti kultúra, hazaszeretet, eredetmonda, dal, életkép, idill, lírai én

TÉMAKÖR: Petőfi Sándor: János vitéz

ÓRASZÁM: 14 óra +4 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A mű szövegének közös órai feldolgozása

A mű cselekményének megismerése, fő fordulópontjainak értelmezése

A költői szöveg részletének és más médiumbeli megjelenítésének (rajzfilm, színmű, illusztráció, stb.) összehasonlítása

A szöveg néhány részletében a poétikai eszközök felismerése, szerepük értelmezése: verselés, szóképek, alakzatok

Alapvető verstani és műfaji fogalmak megismerése, alkalmazása a mű bemutatásakor

TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	AJÁNLOTT MŰVEK
II. Petőfi Sándor: János vitéz	

MEMORITER:

Petőfi Sándor: János vitéz (részletek)

FOGALMAK

verses epika, elbeszélő költemény; ütemhangsúlyos verselés, verssor; felező tizenkettes, páros rím; hasonlat, metafora, megszemélyesítés; párhuzam, ellentét

TÉMAKÖR: Szülőföld, táj

ÓRASZÁM: 8 óra +2 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK:

A tájhoz, környezethez fűződő érzéseket, gondolatokat kifejező szövegek megértése, összehasonlítása

A táj- és környezetfestés eszközeiként szolgáló nyelvi formák megfigyelése lírai és prózai szövegekben

A nyelv változó természetének megfigyelése különböző példák alapján

A különböző korszakokban született szövegek nyelvi eltéréseinek összevetése

Az irodalmi szövegek keletkezéséhez, megértéséhez, tartalmához kapcsolódó földrajzi kérdések megbeszélése

A szövegek összevetése a keletkezésükhöz, megértésükhöz, tartalmukhoz kapcsolódó valós helyszínek különböző korokból származó képi ábrázolásaival

Irodalmi atlasz vagy térkép használata

A szövegek vizuális értését erősítő ábrák, illusztrációk készítése különböző technikákkal

Kisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése

TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	AJÁNLOTT MŰVEK
III. Szülőföld, táj	
Petőfi Sándor: Szülőföldemen	
Petőfi Sándor: Az alföld	
Petőfi Sándor: Úti levelek (részlet)	
Nagy László: Balatonparton	
Weöres Sándor: Tájkép	

FOGALMAK

hagyomány, napló, személyesség, tájleírás, téma, útleírás

TÉMAKÖR: Prózai nagyepika – Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk / Kötelező olvasmány

ÓRASZÁM: 10 óra +2 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészletek részletes megfigyelése

A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás

A cselekmény főbb fordulópontjainak felismerése

Egyes szereplők jellemzése

Főbb helyszínek, térbeli viszonyok azonosítása

A cselekmény és térszerkezet vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban

TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	AJÁNLOTT MŰVEK
IV. Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk	

FOGALMAK

Az epikai mű szerkezete: előkészítés, cselekmény, fordulat, bonyodalom, tetőpont, megoldás, végkifejlet, helyszín, főszereplő, mellékszereplő

TÉMAKÖR: Egy szabadon választott magyar mese- vagy ifjúsági regény elemzése / Kötelező olvasmány/

ÓRASZÁM: 4 óra +4 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése, és egyes szövegrészek részletes megfigyelése

A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás

A cselekmény főbb fordulópontjainak felismerése

Egyes szereplők jellemzése

Főbb helyszínek, térbeli viszonyok azonosítása

A cselekmény és térszerkezet vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban

TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	AJÁNLOTT MŰVEK
V. Választható magyar ifjúsági vagy meseregény	
Móra Ferenc: Csilicsali Csalavári Csalavér Szabó Magda: Tündér Lala Fekete István: A koppányi aga testamentuma Fekete István: Bogáncs (Egy kiválasztása kötelező.)	

IRODALOM 6. ÉVFOLYAM

TÉMAKÖRÖK	KERETTANTERV 2020	ÚJ HELYI TANTERV 2020 HETI 2 ÓRA
Hősök az irodalomban	10	10+2
Arany János: Toldi	16	16+5
Szeretet, hazaszeretet, szerelem	11	11+2
Prózai nagyepika – ifjúsági regény - Gárdonyi Géza: Egri csillagok	12	12
Szabadon választott világirodalmi ifjúsági regény	5	5+5
Szabadon felhasználható (20%)	14	14

A csoport jellegzetességeihez igazodva a tanár megítélése szerint felhasználható.	4	4
Összesen:	72	72

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK:

Arany János: Toldi
Gárdonyi Géza: Egri csillagok
Választható világirodalmi ifjúsági regény (a táblázatban felsorolt művek közül a szaktanár jelöli ki)

MEMORITEREK:

Arany János: Rege a csodaszarvasról (részlet)
Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem
Arany János: Rege a csodaszarvasról (részlet)
Arany János: Toldi (részletek)
Kölcsey Ferenc: Himnusz (1-2. vsz.)
Vörösmarty Mihály: Szózat (1. és 2. vsz.+13.,14. vsz.)

I. Hősök az irodalomban 10+2 óra

V.1. Hagyomány és irodalom

Arany János: Mátyás anyja	Szimónidész: A thermopülei hősök sírfelirata
Arany János: A walesi bárdok	
Hősök-mondák:	

- *Beckó vára vagy Csörsz árka*
- *Szent László legendája vagy Lehel kürtje*

A párok közül az egyik kötelező, a másik a választható művek közé kerül.

- *Kittenberger Kálmán: Oroszlánvadászataimból (részlet) vagy Széchenyi Zsigmond: Csui (részlet) (Választható)*
- *Torna vára (Felvidék) vagy Tordai hasadék (Erdély) vagy A Lendvai vár (Muravidék) vagy délvidéki Mátyás-mondák*

(A felsoroltak közül az egyik kötelező. Lehetőség van arra, hogy a tanárok a saját régiójuk mondáit válasszák.)

V.2. Irodalom és mozgókép

Fazekas Mihály: Lúdas Matyi

II. Arany János: Toldi 16+5óra

III. Szeretet, hazaszeretet, szerelem 11+2 óra

Bibliai történetek Mária és József története Jézus tanítása a gyermekekről (karácsonyi ünnepkör)	
Kölcsey Ferenc: Himnusz	
Vörösmarty Mihály: Szózat	

Petőfi Sándor: Honfidal	
Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem	Kőmíves Kelemen Szerellem a népdalokban: Tavaszi szél vizet áraszt A csitári hegyek alatt
Petőfi Sándor: Reszket a bokor, mert...	
Radnóti Miklós: Bájoló	
IV. Gárdonyi Géza: Egri csillagok 12 óra	
V. Választható világirodalmi ifjúsági regény 5+5 óra	
Daniel Defoe: Robinson Crusoe vagy Antoine de Saint-Exupéry: A kis herceg	

I. TÉMAKÖR: Hősök az irodalomban

ÓRASZÁM: 10 óra + 2 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az olvasott szöveg szereplőiről, a megjelenített élethelyzetekről szóban és írásban véleményt fogalmaz meg
- A hősiesség különböző példáit kifejező szövegek megértése és összehasonlítása
- A különböző korokban és műfajokban megjelenő témák nyelvi formáinak elkülönítése
- A különböző korszakokban született szövegek nyelvi eltéréseinek összevetése
- Az irodalmi szövegek keletkezéséhez, megértéséhez, tartalmához kapcsolódó történelmi, földrajzi kérdések megbeszélése
- Irodalmi atlasz vagy térkép használata
- Kisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése

FOGALMAK

próbatétel, ismétlődő motívum, időmértékes verselés, vándortéma; daktilus, spondeus, hexameter; epigramma, ballada, vígballada, népballada, műballada, balladai homály, kihagyás

II. TÉMAKÖR: Arany János: Toldi

ÓRASZÁM: 16 óra + 5 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A mű szövegének közös órai feldolgozása
- Az olvasás és megértés nyelvi nehézségeinek feltárása, szókincs bővítés és olvasási stratégiák fejlesztése
- Az elbeszélő költemény műfaji jellemzőinek felismerése, értelmezése a mű vonatkozásában
- Az alkotás néhány stíluselemének megfigyelése (pl. verselés, szóképek, alakzatok)
- A mű erkölcsi kérdésfelvetéseinek (bűn, bosszú, megtisztulás, testvérvizsoly stb.) megtárgyalása
- Az elbeszélői szerepek (narráció, költői kiszólások, rokonszenv) felismerése, értelmezése a jelentésteremtésben

FOGALMAK

verses epika, elbeszélő költemény; s, előhang, epizód, késleltetés; allegória; fokozás, túlzás, megszólítás

III. TÉMAKÖR: Szeretet, hazaszeretet, szerelem

ÓRASZÁM: 11 óra + 2 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az olvasott szöveg szereplőinek érzelmeiről, gondolatairól, az élethelyzetekről vélemény megfogalmazása szóban és írásban
- A szeretet, szerelem, hazaszeretet különböző példáit kifejező szövegek megértése és összehasonlítása
- A téma megjelenítését különböző korokban és műfajokban szolgáló nyelvi formák elkülönítése lírai és prózai szövegekben
- A különböző korokban és műfajokban megjelenő témák nyelvi formáinak elkülönítése

- A szövegek összevetése a keletkezésükhöz, megértésükhöz, tartalmukhoz kapcsolódó valós helyszínek különböző korokból származó képi ábrázolásaival
- Kisebbségi projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése

FOGALMAK

líra, lírai alany, lírai én, téma, motívum; versforma, rímszerkezet, keresztrím, alliteráció; dal, népdal

IV. TÉMAKÖR: Prózai nagyepika – Gárdonyi Géza: Egri csillagok

ÓRASZÁM: 12 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészek részletes megfigyelése
- A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás
- A cselekmény fordulópontjainak összekapcsolása a műfaj jellegzetességeivel
- A főbb szereplők kapcsolatának értelmezése
- A szereplők közötti kapcsolatok vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban
- Szövegalkotás az egyes szereplők nézőpontjának megjelenítésével

FOGALMAK

történelmi regény, elbeszélő, időszerkezet, több szálon futó cselekmény, jellemek

V. TÉMAKÖR: Egy szabadon választott világirodalmi ifjúsági regény

ÓRASZÁM: 5 óra + 5 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészek részletes megfigyelése
- A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás
- A cselekmény fordulópontjainak összekapcsolása a műfaj jellegzetességeivel
- A főbb szereplők kapcsolatának értelmezése
- A szereplők közötti kapcsolatok vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban
- Szövegalkotás az egyes szereplők nézőpontjának megjelenítésével

FOGALMAK

A korábban tanult poétikai fogalmak alkalmazása a választott regénynek megfelelően

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén

A tanuló törekszik gondolatait érthetően, a helyzetnek megfelelően megfogalmazni, adekvátan alkalmazni a beszédet kísérő nem nyelvi jeleket. Képes rövidebb szóbeli üzenetek, rövidebb hallott történetek megértésére, összefoglalására, továbbadására.

Ismeri és alkalmazni tudja a legalapvetőbb anyaggyűjtési, vázlatkészítési módokat. Képes önállóan a tanult hagyományos és internetes műfajokban (elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, sms, e-mail stb.) szöveget alkotni. Törekszik az igényes, pontos és helyes fogalmazásra, írásra. Képes az írott és elektronikus felületen megjelenő olvasott szövegek globális (átfogó) megértésére, a szövegből az információk visszakeresése mellett képes újabb és újabb szövegértési stratégiákat megismerni, azokat alkalmazni. Képes önálló feladatvégzésre az információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek alkalmazásával (kézikönyvek és korosztálynak szóló ismeretterjesztő források).

Felismeri a szövegértés folyamatát, annak megfigyelésével képes saját módszerét fejleszteni, a hibás olvasási szokásaira megfelelő javító stratégiát találni, és azt alkalmazni.

A tanuló ismeri a tanult alapszófajok (ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, igenevek, névmások), valamint az igekötők általános jellemzőit, alaki sajátosságait, a hozzájuk kapcsolódó főbb helyesírási szabályokat, amelyeket az írott munkáiban igyekszik alkalmazni is.

A megismert új szavakat, közmondásokat, szólásokat próbálja aktív szókincsében is alkalmazni.

A tanuló meg tud nevezni három mesetípust példával, és fel tud idézni címe vagy részlete említésével három népdalt. Különbséget tud tenni a népmese és a műmese között. Meg tudja fogalmazni, mi a különbség a mese és a monda között. El tudja különíteni a rímes, ritmikus szöveget a prózától. Meg tudja nevezni, melyik műnem mond el történetet, melyik jelenít meg konfliktust párbeszédes formában, és melyik fejez ki érzést, élményt. Felismeri a hexameteres szövegről, hogy az időmértékes, a felező tizenkettesről, hogy az ütemhangsúlyos. Fel tud sorolni három-négy művet Petőfitől és Aranytól, képes egyszerűbb összehasonlítást megfogalmazni János vitéz és Toldi Miklós alakjáról. Képes értelmezni *A walesi bárdok*ban rejlő allegóriát, és meg tudja világitani 5–6 mondatban az *Egri csillagok* történelmi hátterét. El tudja különíteni az egyszerűbb versekben és prózai szövegekben a nagyobb szerkezeti egységeket. Össze tudja foglalni néhány hosszabb mű cselekményét (*János vitéz*, *Toldi*, *A Pál utcai fiúk*, *Egri csillagok*), meg tudja különböztetni, melyik közülük a regény és melyik az elbeszélő költemény. Értelmesen és pontosan, tisztán, tagoltan, megfelelő ritmusban tud

felolvasni szövegeket. Részt tud venni számára ismert témájú vitában, és képes érveket alkotni. Ismert és könnyen érthető történetben párosítani tudja annak egyes szakaszait a konfliktus, bonyodalom, tetőpont fogalmával. Képes az általa jól ismert történetek szereplőit jellemezni, kapcsolatrendszerüket feltárni. Képes néhány példa közül kiválasztani az egyszerűbb metaforákat és metonímiákat. Képes egyszerűbb meghatározást megfogalmazni a következő fogalmakról: líra, epika, dráma, epizód, megszemélyesítés, ballada. Képes néhány egyszerűbb meghatározás közül kiválasztani azt, amely a következő fogalmak valamelyikéhez illik: dal, rím, ritmus, mítosz, motívum, konfliktus. Képes művek, műrészletek szöveghű felidezésére. Az olvasott és megtárgyalt irodalmi művek nyomán képes azonosítani erkölcsi értékeket és álláspontokat, képes megfogalmazni saját erkölcsi ítéleteit.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK ÉS MUNKAFORMÁK AZ 5–8. ÉVFOLYAMON

A pedagógia tudománya nagyon sok és sokféle tanulási és oktatási stratégiát ismer. Az oktatás meghatározó eleme azonban maga a tanár (McKenzie-jelentés, 2007.) A tanár személyisége, szerepéről szóló tudása és ars poeticája, szakmai-módszertani felkészültsége, az általa tanított gyerekek adottságai, érdeklődésük, felkészültségük, az iskola szakmai-pedagógiai elvárásrendszere határozza meg, hogy a tanár egy osztályban milyen tanulásszervezési módokat, oktatási módszereket, munkaformákat választ.

A tanár tanít: ismereteket ad át, ezáltal hagyományt örökít, értékeket közvetít. A tanár irányít: tanulási folyamatokat, differenciálást, tehetséggondozást. A diákokkal, illetve az irodalmi művekkel való folyamatos párbeszéd révén irányítja tanítványai iskolai érzelmi nevelését. A tanár nevel és fejleszt: kompetenciákat, személyiséget. A tanár segít: segíti a diákokat a kognitív struktúrák kialakításában, az olvasási stratégiák elsajátításában, az önálló értelmezések létrehozásában. Segíti tanítványait az egyéni, illetve a csapatban végzett, együttműködésen alapuló munkavégzés képességének kialakításában. Segíti a diákokat abban, hogy felismerjék az irodalom örökérvényű alkotásainak folyamatosan változó jelentését, a jelentések megalkotásában a hagyomány és a befogadó szerepét.

Tanítási-tanulási stratégiák

Ez az összetett tanárszerep indokolja, hogy ne egy kitüntetett stratégia uralja a magyar nyelv és irodalom tanítását. A tanár a tananyag típusához, illetve az általa tanított diákközösséghez, iskolája programjához és technikai felszereltségéhez igazítva választhat több oktatási stratégia közül. A hagyományos, tanárközpontú oktatási, tanulási stratégiákat javasolt bizonyos tananyagrészekre szorítani: korszakok, korstílusok, filozófiai irányzatok stb. A tananyagok feldolgozásában döntően a tanulóközpontú, kooperatív munkaformák alkalmazása javasolt. Fontos, hogy a tanórák változatosak, s ezáltal is motiválók legyenek.

A képzés 2. szakaszának 1–2. évében (5–6. évfolyam) döntően a gamifikáció és a kooperatív tanulási-tanítási technikák alkalmazása javasolt. A tematikus-motivikus tananyagszervezés lehetővé teszi, hogy a tanár-diák párbeszéd mellett kitüntetett szerepet kapjon a tanulócsoporthoz tagjai között létrejövő párbeszéd, a csoportban kibontakozó kreatív alkotómunka, az önálló munkavégzés, tanulás kialakítása.

A képzés 2. szakaszának 3–4. (7–8. évfolyam) évében a játékosítás és a kooperatív tanulási-tanítási módszerek mellett az önálló tanulási módszerek kialakítása javasolt (önálló

kutatómunka, beszámolók készítése, előadása, önálló jegyzetelés tanulása, tanulási módszerek tanítása).

Tanulásszervezési módok

Javasolt tanulásszervezési módok: a gamifikáció, a hagyományos játékok adaptálása, illetve a digitális játékok felhasználása, létrehozása a tananyag feldolgozásában. A reflektív és interaktív módszerek alkalmazása (szakaszos olvasás, kooperatív csoportmunkák, projektmunkák, drámajátékok, újságszerkesztés, stb.) a gyerekek motiváltságát növeli. A tanárközpontú és a diákközpontú, az „analóg” (egy munkafolyamat uralja az órát) és a digitális módszereknek (IKT-alapú, párhuzamos munkafolyamatok) összekapcsolása egy órán belül is lehetséges. A frontális tanításnak is van létjogosultsága, ha az nem uralja az egész tanítási folyamatot.

Fontos szerepe van az osztálytermen kívüli tanulásnak (színház- és múzeumlátogatás, könyvheti események, stb.), egyes tanulási-tanítási munkaszakaszban a jelenségalapú oktatásnak, azaz a különböző tanulási területek összekapcsolásának.

Oktatási módszerek

Az oktatási módszerek közül javasoltak: az előadás, a magyarázat, az elbeszélés, a játékosítás, a szerepjátékok, házi feladatok. Az irodalmi művek és a filmek összekapcsolása, az irodalmi alkotások és filmes adaptációk összevetése, jelenetek dramatikus ábrázolása. Meseírás, jelképek értelmezése fürtábrával. Digitális projektek; gondolattérképek; hagyományosan vagy digitális applikációkkal megrajzolt szereplők, szereplőkapcsolatok; előadások, stb. Irányított szempontok alapján szövegértési és szövegalkotási gyakorlatok. Digitális és hagyományos szótárak, szakirodalmi művek használata (Szimbólumtár, Szinonima szótár, A magyar nyelv értelmező szótára, stb.).

Munkaformák

A munkaformák közül a frontális osztálymunka használata mellett elsősorban a páros munka, a csoportmunka, az egyénre szabott (individualizált) munkaforma és a differenciált tananyagfeldolgozás javasolt.

Az értékelés elvei (a 9-10. évfolyam számára készült helyi tanterv végén található)